

Verslag inspiratiebijeenkomst [Woonservicewijken](#) (WSW), het Haagse netwerk wonen-zorg-welzijn. Vrijdag 22 september 2023, in het Stadsdeelkantoor Escamp

Thema:

Samenkracht in vitale woongemeenschappen, een GALA project!

Netwerk Woonservicewijken wil met inzet van de [Samenkracht](#) aanpak een bijdrage te leveren aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). GALA heeft ten doel: gezonde mensen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. In het project richten we ons op ouderen die zelfstandig wonen in en/of in de buurt van bestaande wooncomplexen waar nu al veel ouderen wonen. Doel is lang zelfstandig wonen in een vitale woongemeenschap, met optimale ondersteunende en samenhangende woon-, zorg- en welzijnsvoorzieningen. Het wooncomplex/buurt waar deze aanpak wordt toegepast wordt gekozen in samenspraak met de woningcorporaties en zorg- en welzijnsorganisaties in netwerk Woonservicewijken. Met dit project wil WSW bijdragen aan een gezamenlijk leerproces van het samen met bewoners nieuwe woonzorgwelzijns-concepten ontwikkelen en uitvoeren.

Programma van deze inspiratiebijeenkomst:

- De aanvraag van WSW in het kader [GALA](#) en [SPUK middelen](#) in de gemeente Den Haag.
- Samenkracht en Samenleefkracht: wat is het? Hoe kom je met Samenkracht tot passende en innovatieve woonzorgwelzijnsconcepten?
- Een actieve rol van woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties, wat betekent dat concreet?
- Pledge om uitdrukking te geven aan het commitment bij het project.

Met inspirerende bijdragen vanuit praktijk en beleid:

Josanne Huijg is senior onderzoeker bij Leyden Academy. Josanne verricht onderzoek naar de wensen en verlangens van oudere mensen; wat vinden zij belangrijk en wat geeft hun leven betekenis? De verworven kennis vertaalt zij naar activiteiten en projecten die bijdragen aan gelukkig en gezond ouder worden. Josanne gaat in haar inleiding in op 'samenleefkracht' en 'betekenisvol leven' als motor voor het bouwen van vitale gemeenschappen en welbevinden van bewoners.

Hoe gaaf zou het zijn als het burgers, wonen, zorg en welzijn lukt om samen een leefomgeving te creëren:

- Die past bij de mensen die er wonen en werken
- Die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- Waarin mensen meer positieve gezondheid, sociale cohesie en veerkracht ervaren
- Zodat ze naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen
- en mensen goed ouder kunnen worden

Er zijn in Den Haag mooie voorbeelden:

Vrederust (2022): moeders van Vrederust kregen een speldje omdat zij dagelijks helpen met de buurt veilig en schoon te houden. Daarnaast steunen ze kwetsbare gezinnen financieel. Zeeheldenbuurt (2017): bewoners van de Zeeheldenbuurt kochten hun straat voordat hun huizen werden afgebroken. Scheveningen (2023): bewoners in gesprek met gemeenteraadsleden over de bereikbaarheid en leefbaarheid van hun stadsdeel. Moerwijk (2021): in coronatijd organiseerde stichting Vobis wandelingen voor buurtbewoners. Zij

zijn ook bezig met het opzetten van een Vitality Club waarin samen sporten en peer coaching het uitgangspunt is.

Samenleefkracht kent drie onderdelen: Vitaal (bijvoorbeeld Vitality Clubs), Betekenisvol (voorbeeld Veerkracht ouderen in Laak) en Verbonden (voorbeeld Domino-effect bij eenzaamheidsaanpak Utrecht). De principes van Samenleefkracht zijn: inclusief, participatief, passend, kansengelijkheid, domein overstijgend, impact. Een aanpak hoeft niet altijd groot te zijn om impact te maken.

Meedoen is betekenisvol! Josanne licht het begrip **The art of belonging** toe. Participatie is zinvol volgens ouderen als het bijdraagt aan belonging. 'Belonging' klinkt als een samenvoeging van twee werkwoorden: being en longing, oftewel 'zijn' en 'verlangen'. Belonging verwijst naar een diep menselijk verlangen om erbij te horen, zonder je te hoeven aanpassen. Geaccepteerd worden, is niet vanzelfsprekend. Zodra mensen de pensioengerechtigde leeftijd halen, worden zij geconfronteerd met processen van maatschappelijke uitsluiting. Ze ervaren er niet (méér) bij te horen. Dat geldt des te meer voor ouderen die al hun hele leven te maken hebben met uitsluiting op grond van klasse, etniciteit of een andere seksuele identiteit. De kansen om te participeren zijn ongelijk verdeeld in onze samenleving.

Economisch denken dominant. In het huidige ouderenbeleid ligt de focus vooral op de zorgkosten door de vergrijzing en het vermeende beperkte economische nut van mensen op leeftijd. Ouderen worden voorgesteld als een kostenpost en van vitale ouderen wordt verwacht dat zij een bijdrage leveren aan de economie en zorgcrisis door mantelzorg te verlenen, bovenop alle taken die zij reeds verrichten. Maar wat willen zij zelf? Bovendien: andere vormen en combinaties van zinvolle participatie blijven onderbelicht, zoals het meedoen aan sociaal-culturele activiteiten die ouderen de kans bieden om zich te blijven ontwikkelen en groeien. Want de behoefte om te leren houdt niet op na je 65^e! Impact maken samen met (oudere) bewoners kun je bereiken door deelnemers met diverse perspectieven en ervaringen samen te brengen, een gelijkwaardige dialoog, samen lerend te onderzoeken en de focus te hebben op creatief potentieel.

Bespreking:

Hoe zorg je voor duurzame verankering? Josanne geeft suggesties: zorgen voor early adapters en beleidsmakers aan tafel, zorg voor het inbakken van domino effect, zorg voor activiteiten die veel impact hebben maar niet zoveel nodig hebben (bijv. de vitality clubs), zorg voor passende en deskundige begeleiding/ondersteuning.

Wat zijn de kritische succesfactoren? Het vinden van mensen die echt willen, geduld (het is een proces, dat is soms weerbaar), een goede relatie (goed gesprek, veiligheid in de groep).

Tip van Irma: docu '100 dagen in de vergeten wijk'. <https://www.vpro.nl/programmas/100-dagen-in-de-vergeten-wijk.html>. Bewoners kunnen het op een gegeven moment wel alleen, maar soms moet je (de sociaal werker, de buurtsportcoach) er weer even bij zijn.

Roselinde van Ravestein is trainer/ontwikkelaar van Samenkracht bij Zinnovia en

Wouter den Ouden is psycholoog, thans gepensioneerd. Hij heeft bij VWS onder meer gewerkt aan de ontwikkeling van de Wmo en is nu als vrijwilliger betrokken bij activiteiten rond het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid. Roselinde en Wouter gaan in op Samenkracht als interventie ter vergroting van de geefkracht van ouderen in de samenleving en het belang van meedoen en van betekenis zijn.

Roselinde: Samenkracht is een groepsinterventie in het sociale domein, waarmee (zelf)reflectie, sociale competentie, netwerkversterking en gezamenlijke actie (samenkracht maken) wordt gestimuleerd. De leefwereld van veel ouderen krimpt, waardoor het moeilijker voor hen wordt om contact te maken,

ondersteuning te vinden en een betekenisvolle rol te vervullen. De aanpak van Samenkracht helpt ouderen om via creatieve werkvormen en dialoog breed te kijken naar hun eigen situatie en mogelijkheden te verkennen, samen met anderen. Door deelname aan de bijeenkomsten Atelier Samenkracht krijgen ouderen inzicht in hun eigen situatie en hun rol in de gemeenschap. Zij ontdekken hoe zij hun geefkracht en hun netwerk kunnen versterken en daarmee zelf en met anderen kunnen bijdragen aan verbeteringen. Door breed te kijken naar alle levensdomeinen en elkaar feedback en tips te geven, komen zij tot perspectieven voor de toekomst. Samenkracht biedt een ontspannen ontmoetings- en gespreksruimte, waar in een veilige sfeer betekenisvolle contacten kunnen ontstaan. De dialoogbijeenkomsten Atelier Samenkracht zijn ingebed in een geheel van voorverkenning, voorbereiding en vervolgactiviteiten, waardoor duurzame verandering bij de deelnemers mogelijk wordt.

De aanpak is met Woonservicewijken ontwikkeld in 2014 in Moerwijk (Centrum voor Ouderen) en daarna doorontwikkeld en geïmplementeerd in Nederland en Europees verband. De stappen van samenkracht maken zijn: hoe is mijn situatie (inzicht), wat vind ik belangrijk, waarin wil ik investeren, wat kan ik zelf doen (actie, geefkracht), wat kunnen we samen doen, wie/wat hebben we nog meer nodig. Een Samenkracht traject leidt tot een plan voor het vervolg.

Wouter schetst een praktijkvoorbeeld van een Samenkracht traject in Gouda, waar hij moderator is. Samenkracht wordt daar ingezet in de aanpak van eenzaamheid. Voor de motivering en werving van deelnemers was de rol van de wijkverpleegkundige cruciaal (motiverend gesprek voeren). Als centrale dialoogvraag (het thema) is door de initiatiefgroep gekozen: Meedoen en je thuis voelen (in je wijk). Dit sloot aan op de beleving van de bewoners. Wouter schetst enkele werkvormen die gebruikt worden bij de Samenkracht dialoog, zoals waardenkaartjes, geven en ontvangen, breed kijken naar je leven (huis identiteit). Totaal verschillende mensen praten over hun macht en onmacht en wisselen tips uit. Daar ontstaat samenkracht. Als mooi voorbeeld geeft hij het verhaal van de deelnemer die na deelname aan slechts 1 Samenkracht bijeenkomst besloot om na het boodschappen doen in het vervolg bij het buurthuis binnen te lopen. Na enige tijd werd hij DJ daar. Kritische succesfactor is de aanwezigheid van deskundige ondersteuning (getrainde moderator en sociaal makelaar/sociaal werker).

Bespreking:

Kun je Samenkracht Ateliers ook met jong en oud houden? Jazeker kan dat en het gebeurt ook, van belang is dat de vraag uit de groep zelf komt. Dus ofwel uit het vooronderzoek (leefwereldgesprekken) met bewoners, ofwel in voorbereiding van een Samenkracht Atelier.

De aanpak in het project 'Samenkracht in vitale woongemeenschappen' omvat: leefwereldonderzoek bij bewoners (gesprekken), voorgesprekken met betrokken organisaties/professionals, Samenkracht Ateliers met bewoners, idem met professionals, vervolgens met beiden samen. Doel is dat bewoners in een wooncomplex fijn leven (inzicht in hun situatie) en samen met hun partners in wonen (huis), welzijn (welbevinden) en zorg (als dat nodig is) regie houden en tijdig actie ondernemen.

In het projectontwerp is voorzien dat de WSW partners in alle stappen meedoen, zodat er geleerd kan worden van de aanpak voor een volgend wooncomplex.

Bespreking:

Professionals hebben het druk. We (Wijkz) willen dit project ook zien als een ontwikkeling naar meer collectief werken, waardoor samen met bewoners oplossingen worden gezocht voor problemen.

Woningcorporaties kunnen ook al meedoen in de initiatieffase; zij hebben via sociaal beheer rechtstreeks ingang bij bewoners. Samenkracht kan preventief werken. Mensen kunnen zich soms niet voorstellen dat ze

*uit een akelige situatie kunnen komen, als ze worden meegenomen lukt het vaak wel.
Het veld van wonen-zorg-welzijn is versnipperd, via deze aanpak kunnen we toch concreet aan de slag.*

Johan Osté is adviseur strategie bij woningcorporatie Staedion. Johan geeft een toelichting over de ontwikkeling van wonen en zorg bij woningcorporaties. Hij schetst de uitdaging om wonen met zorg in alle gradaties, van eigen regie/welzijn tot hoogcomplexere zorg, mogelijk te maken. Dat vraagt om een goede samenwerking tussen partners en een nieuwe manier van ontwikkelen, managen, exploitatiemodellen, enz. In het veld van wonen-zorg-welzijn-overheid is het zoeken naar ieders nieuwe rol daarin.

Aanleiding voor de koersbepaling zijn de landelijke prestatieafspraken Wonen en Zorg. Dit jaar stelt de gemeente Den Haag een woonzorgvisie op. In totaal is vergrijst Den Haag van 18% nu naar 25% in 2040 (65+). Van ruim 80.000 nu naar 156.000 in 2040. Binnen Staedion zijn verschillende initiatieven rondom wonen & zorg, daarbij ook zoekend hoe beheer en onderhoud wonen & zorg te beleggen. Door de knip tussen thuis en verpleeghuis, ontstaat er een 'gat' dat vraagt om andere woonvormen. In het land zien we hier verschillende varianten in ontstaan.

Staedion zet in op:

- 1) Passend wonen in bestaande en nieuwe voorraad (93% van de ouderen woont gewoon thuis): aanpassen bestaande voorraad, investeren, programma van eisen toegankelijkheid seniorengelede woningen, pilot langer zelfstandig thuis.
- 2) Doorstroming: doorstroommakelaar, lokaal maatwerk regeling, infomeren, ontzorgen, doorstroomcoach, voorkomen perverse prijsprikkels.
- 3) Vernieuwende woonzorg concepten: woonzorgchallenge, wonen met een plus, thuisplusflat, kangoeroewoningen, VPT/MPT thuis. Aandachtspunt is het woonruimte verdeelsysteem (leeftijd, zorgindicatie).
- 4) Woonomgeving: samenspel met zorg- en welzijnsorganisaties, woonzorgvisie, voorzieningenstrategie, inrichting openbare ruimte.

Bespreking:

Er is een mismatch tussen vraag en aanbod toegankelijke woningen. Er is een overschot aan rollator-toegankelijke woningen en rolstoel toegankelijke woningen en een tekort aan nultredenwoningen. Maar dit zegt alleen iets over de mate van toegankelijkheid, maar nog niet over de behoefte aan clustering, mogelijkheden tot zorglevering, nabijheid voorzieningen, en spreiding over de stad. Hoe meer doorstroom hoe minder aan te passen of toe te voegen. Insteek is zoveel mogelijk in nieuwbouw realiseren, want dat is al toegankelijk, maar dan moeten mensen daar wel naar toe willen en dat aanbod moet ook in de wijk mogelijk zijn.

Dialoog netwerk

In de dialoog met het WSW netwerk praten we daarover door, gericht op kennis en inspiratie en concretisering van de samenwerking in het concrete GALA project Samenkracht in vitale woongemeenschappen. Wie kan bijdragen vanuit de 'eigen' invalshoek (wonen, zorg, welzijn)?

Pledge

Partners in Woonservicewijken spreken hun commitment uit voor het project. Samen gaan zij op de foto met de Pledge, om uitdrukking te geven van hun commitment aan het project Samenkracht in vitale woongemeenschappen.

Meer info: secr. Loes Hulsebosch 06-54218143 wsw@hm-advies.nl www.woonservicewijken.nl